

Α' Η φυσική ρητορεία

«..ού πάντεσσιν θεοί χαρίεντα διδοῦσιν ἀνδράσιν, οὔτε φυὴν οὔτ' ἄρ' φρένας οὔτ' ἀγορητύν».

(Σε όλους δεν χαρίζουν οι θεοί την ομορφιά, τη σύνεση, τον λόγο) Ὀδύσσεια, 167-8

Η ρητορική ικανότητα είναι τάλαντο έμφυτο αλλά και επίκτητη ιδιότητα. Το πρόβλημα που εμμέσως τίθεται είναι η αξιολογία της ρητορικής : αν δηλαδή τα επιχειρήματα του ρήτορα αντέχουν στον έλεγχο της κριτικής.

Οι αρχαίοι αγορητές

Ο Όμηρος θεωρεί την ομορφιά, τη σύνεση και την ευγλωττία θεία χαρίσματα. Ο ομηρικός ήρωας έπρεπε να είναι *μύθων τε ρητήρ και έργων πρηκτήρ* (*Ιλιάδα I, 443*) δηλαδή να πραγματοποιεί όσα λέει ή αυτά που λέει να τα πραγματοποιεί.

Η ομηρική *ἀγορή* (> *ἀγορά* από το *ἀγείρω* : συναγείρω) είναι *κυδιάνειρα* (< *κύδος* : κλέος : δόξα και τιμή + *άνήρ*, κλητ. *ῶ ἄνερ*) + *άνειρα* (θηλυκό του *άνήρ*). Σημαντικός ρήτορας είναι ο *λιγύς* (:γλυκύς) *Πυλίων ἀγορητής*, Νέστορας.

Το δημοκρατικό πολίτευμα στην Αθήνα με το να επιβάλλει στους πολίτες να συμμετέχουν στα κοινά τους δίνει τη δυνατότητα να ασκήσουν τις ικανότητες τους στην ρητορεία μέσα από την *ίσηγορίη* την δυνατότητα που έχουν να αγορεύουν σε δημόσιο χώρο, με ίσους όρους, χωρίς αποκλεισμούς πολιτικούς ή κοινωνικούς.

Ο Θεμιστοκλής και ο Περικλής θεωρούνταν σημαντικοί ρήτορες.

Ο Ηρόδοτος αναφέρει ότι ο Θεμιστοκλής λίγο πριν από τη ναυμαχία της Σαλαμίνας αντιπαρέθεσε στους Αθηναίους « *τα κρέσσω τοῖς ἥσσοσι* » της ανθρώπινης φύσης και τους ανάγκασε να επιλέξουν « *τα κρέσσω* »

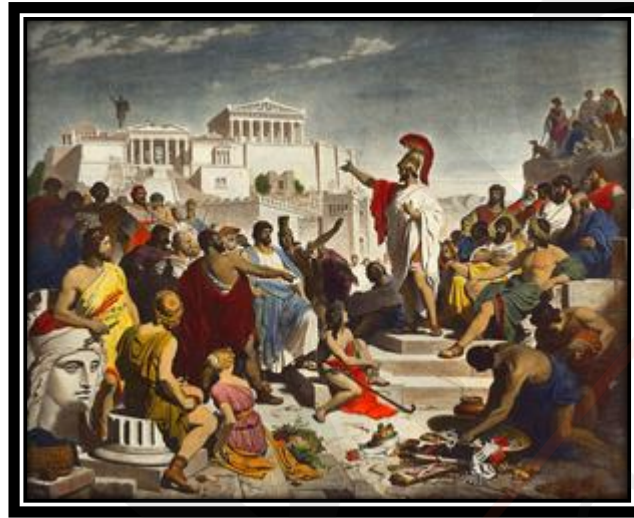
Ο Θουκυδίδης αναφέρει για τον Περικλή ότι « *κατεῖχε το πλῆθος ἔλευθέρως και οὐκ ἤγετο μᾶλλον ὑπ' αὐτοῦ ἢ αὐτός ἤγε* (B,65).

Ο *Επιτάφιος* γράφτηκε από τον Θουκυδίδη για να απαγγελθεί από τον Περικλή όπως θα μπορούσε να τον είχε απαγγείλει, ανάλογα με το ήθος του και τις συνθήκες που επικρατούσαν στην μεταπολεμική Αθήνα και την Ελλάδα. Γράφτηκε για το κοινό του 431 αλλά προοριζόταν για τη

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!

μεταπολεμική νεολαία του 404 π.Χ. που αναθεωρούσε τις παραδοσιακές αξίες περί πατρίδας και τιμής.

Ο Περικλής ποτέ δεν απάγγειλε τον εξάισιο Επιτάφιο του που αποτελεί έναν ύμνο στη Δημοκρατία. Ο Θουκυδίδης δεν συνάντησε τον Περικλή, κατά τη διάρκεια του πολέμου αφού αφού ήταν εξόριστος, τον θαύμαζε, όμως απεριόριστα και τον ταύτιζε με την αθηναϊκή δημοκρατία.

*Ο Περικλής αγορεύων στην Πνύκα,
τοιχογραφία στο Maximilianeum Palace Μονάχου,
του Philipp von Foltz (1860)*

Η Γνώση με τρόπο απλό και κατανοητό!